

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Orator Christianvs Caroli Regii E Societate Iesv

Reggio, Carlo

Romæ, 1612

Propositio, Diuisio, Introductio. cap. 7.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-68672](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-68672)

Propositio, ac Diuisio, & Introductio. Cap. VII.

Propositio ac diuisio nonnunquam distinguuntur, aliquando simul coniunguntur, potest enim propositio sine vlla partitione fieri, sæpe in exordio vbi auditor sit docilis, & post exordium ponitur partitio, nonnunquam propositio cum partitione fit, vt cum incipitur ab ipsa propositione quæ multa habet capita, vt si quis exempli gratia dicat super hodierno Euangelio tria tractabo capita, vel de humilitate dicturus in duobus præcipue immorabor capitibus. Putarem sæpe utile esse si partitio in fine exordij fiat, vt sic populo, excitetur maior cognoscendi cupiditas. Ita primum aggrediatur caput. Commune autem præceptum est, vt propositio, ac diuisio breues sint. Nam nec multa capita proponi debent, nec ita explicari vt sint veluti summaria orationis totius, quemadmodum iurisperiti faciunt in suis, vt vocant repertorijs. Nam qui ita summatim audiuit, iam se existimat concionem audiuisse totam, nec valde se præbet attentum. Atqui debent proponi ac diuidi membra generatim, vt auditor cum auditate explicationem eorum expectet. Eloque & verba graua esse debent, & multum significantia, adeoque dilucida & popularia vt omnes intelligant qua de re agendum sit. Nam fallit quosdam vana artificij affectatio, quoniam fortasse in Rethoricis figuris sustentatione laudari audiverunt, præclare se putat dicere, si auditor, quid agatur, quò cadere velint, suspensus inquirat ac diuinare non possit! At plane falluntur, nihil enim hoc est, nisi patientia audientis aburi, defatigare ingenium, odium colligere. Quidam etiam ita obscure proponunt, & adeo occultis inter se membra commissuris innectunt, vt nisi valde attentus auditor, & doctus deprehendere taxim nequeat. Id quoque vitium est, cometa ordinis bona corrumpens. Si enim non animaduertitur ordo, frustra est, nec memoriam iuuat, nec valet ad docendum, nec habet iucunditatem, quæ maxima solet existere, ex contemplatione proportionis, multarum inter se partium, & aliarum ex alijs nexu, & consequentia. Extent igitur & appareant membra, tamen sint quasi corporis vnius, non corpora plane disiuncta; si quis enim ita dicat primo explicabo vobis questionem Theologicam de iustificatione, secundo explicabo sententiam Euangelij Beati pauperes spiritu, tertio narrabo historiam, de quodam qui carnis tentationem superauit, quæ

Propositio, ac diuisio.

Diuisio sit clara.

Membra sint connexa.

ais per horam solum dimidium dicat, potius tamen tres conciones quam unam habeat. Quippe ex unico argumento, orationis spectari unitas potissimum solet. Verum est, sanctos viros propter aliquam necessitatem miscere nonnunquam diuersas materias; ut Chris. agit de iuramento & paupertate toleranda. Quod ipsum cuius licebit, si necessaria causa exiget. Sed necessitas quod aiunt lege non regitur. Vitiosa etiam partitio est cum unum ab altero membrum continetur, vel admodum parum distinguitur. Iam numerus capitum in qua facta partitio debeat, certus finiri non potest, cum ex ipsa re, nonnunquam ex auditorum captu prodeat. Iure tamen bina, vel terna vel etiam quaterna laudantur membra; si enim plura sint, vel longior æquo euadet concio, vel auditor a principio longa illa enumeratione terretur, & tanquam fatigatus attentione remittit. Quare prudenter qui coguntur paulo plura proponere, simul admonent breuem fore singulorum expositionem. Officit præterea nimis numerosa partitio auditoris memoria, atque docilitati, & ipse concionator periculum in ea memoria subit. Postremo etiam illud significandum est. Quamuis maxime laudabile & utile sit partitionem adhibere, tamè posse interdum omitti, vel quod argumentum omnino simplex eam non recipiat, vel quod commodius videatur, explicato vno capite introduci alterum, de quo si auditor initio fuisset admonitus, haud ita beneuolè accepturus fuisset, ut accepit iam priore tractatione admonitus.

Hom. 28.

Non sint multa capita.

Introductio an necessaria.

Aliqui post exordium & propositionem antequam quæ sunt dicturi confirmant Introductionem, ut vocant, interserunt. Non est autem aliud introductio, nisi breuis tractatio alicuius rei, quæ licet non pertineat ad argumentum præcipuum, est tamen ita connexa ei, ut inde ferè ducatur quod dicendum est. v. g. tractandum est mihi de beneficijs Dei erga hominem, erit loco introductionis, quod Deus cum sit bonum & summum bonum, sit sui communicatiuus, cum hæc sit natura boni, & hinc statim descendam ad Dei beneficentiam. Quidam sumunt introductionem hanc ex his quæ proxima concione dixerunt, & coniungant dicta dicendis. Alij ex prima radice aut origine negotij de quo agitur. Alij aliunde aut ex circumstantia sue personæ siue loci, siue finis, aut ex aliquo simili, aut ab aliquo insperato euentu, aut doctrina communi, & axioma philosophico, seu vulgari prouerbio; Quæ in re hæc mihi certa videntur. Primo nequaquam imponendam legem Concionatori ut hanc

hanc introductionem in omni concione adhibeat: sæpe enim, nulla eam necessitas postulat, solum replendæ, referendæque concioni aut nimium producendæ est utilis. Deinde sæpe necessariam esse quia peccatum est in exordio, nam si rectè aduertatur, non introductio, sed nouum exordium est, ita ut etiam post eam afferre partitionem plerique soleant. Id autem accidit cum exordium prius commune, separatum & otiosum fuit, quod & potuisse & debuisse omitti illa ipsa introductio id est, verum ac proprium exordium ostendit. Denique quando uere est necessaria breuem esse debere, nec longe petitam, & argumento quod tractamus valde coniunctam.

Narratio, Confirmatio, Confutatio. Cap. VIII.

Narrationibus nequaquam nos utimur, ut Oratores olim solebant in causis iudicialibus post exordium. Nobis sæpe occasio narrandi offertur in quacunque concionis parte, cum aliquod exemplum vel è sacris Scripturis, vel è Sanctorum gestis, siue ad mores siue ad amplificationem proferimus, figuratas & allegorias ex veteri testamento producimus accommodantes ad nouum, vel aliquid ex Euangelio historicum seu parabolicum explicamus. In pomeridianis tractatibus cum historicus liber explicatur commodè subiungitur exordium, vel exordij loco adhibetur pars historiae eo die tractanda. In concionibus matutinis, rudiores apud populos uti supra monuimus, utiliter ipsa Euangelij, quod in manibus est narratur historia. In his verò narrationibus nihil ferè obseruandum occurrit præter id quod Rhetores de suis præcipiunt, ut sint breues, aperta, probabiles. Breuitas tum præsertim curæ esse debet, cum res est notior, nam quasi furtim, Narratio multum eripit temporis, & auditor facillè notat narrantem, cum videt in re quæ omnibus solet esse manifesta, multa verba, & multum temporis infumere. Nec tamè admonendum hic censeo, ut dū breuitas placet, caueatur obscuritas, satiusque est Quintiliani consilio ut aliquid narrationi supersit, quam desit, quod superuacanea cum tædio dicantur, necessaria cum periculo subtrahuntur. Hæc planè in iudicialibus propriè valent. Illud potius admonerim, ipsam quoque narrationis breuitatem ex ipso rei modo & ex fine propter quam adhibetur metiendam. Nam nec longa historia, cum vsum habet, aperte explicata in arcu cogenda est, nec breuis dilatanda aut nimis alte repetito principio,

Ll 4 cipio,

Nostræ narrationes quales sunt.

Narrationis breuitas.